Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

ГІАЛІАЙ ОЛКОЧ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛІГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛІГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ★ ШОАТТА, 4 ОКТЯБРЬ, 1986 ШУ. ★ № 119 (7310). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

2 октябре хиннача заседание КПСС ЦК Политбюрос белгалдаьккхар Краснодарски крае «Кубань» яхача агропромышленни комбината балха дина толамаш хилар, из санна йоьла Йийгта комбинат РСФСР-е, Украински ССР-ей Белоруссии ССР-ей хьалъелга мога а дир. Цу нердача формированей кертера декъар да юрбоазама продукци дукхагІьаккхараш вай ханарча техника а технологе а кІийлен тІа дикагІдола кхачан товарашца хьадар, боазама расчетем пийга дІадахар меттаттадарех кийлен тІа продукцин якккар, пийгъар, чакхъянхараш маьхьалхьаькар, Бакъдар хургдолаш лаьрхІад тІехьа тІейоьгІача хана опыта порядкагІа кхъча республикашца, краяшиен областаишен уж хьаяр.

Социалистически законность дІахо а чІоагІъара дешаш а дийца, Политбюрос белгалдаьккхар хІама эргаданккхареи социалистически демократи иОзарГъарен хьалашка законаш диззаа кхоа чаШдар вай паччахьалкхе дергІайоалаяра, халъхо ше шийна доал дара, социальни-нийсо Іалашъяра, пъхьелгамхой конституционни бозьюнаши юртамукъьеланаш йохарГъоацалта кхы а бокъонаш дукхагІьяккхараш тІехь болчу кІоанаме министерствайа ведомствайн, профсоюзни кхъча общественни организацей дІахо а бехкотокхам лакхбара лостамаш.

Политбюро хьекар Чернобыльски АЭС хиннача аварех лаьина зе-зулам дІадоаккхаш ду балхаш миштта лел, Белгалдьяькхад йохаль реактор дІачъеаваш, бІехъь территори цІеньеш, АЭС цхьоалагІеи шоллагІеи энергоблокаш болх бе йолайойлаш доккхий гІулакхаш дьа хилар. Радиоактивни вещества хий тешшаме лорадьяь. Къахьегйгурдолча граждана-шатта бохь Іалашбаьь. Бахьана дІабахийта хиннача балхаша наха в зоар цІеноп кьалдьаь, кхы тІа дика тоаьь наьх баха 6 зоар помещени хьалъеш а я.

МАГАТЭ членаш долча меленгий ядерни энергетика кхерамзле чІоагІъара дешай хьакъъехьа хиннача совещане итогех болча хозмага ла а дийГа. Политбюрос белгалдьяькар МАГАТЭ-цара советски организацей гІулакхаш цун балха массе а лостамий хьакъъехьа дергІадоладаьлеча дІахо, лаьхьар доар-ІАмее хилар, эгІаза хьалха атомни энергетика чІоагІлен енергоблокаш дергІадолаларга йоьла дунен халъхашца ювъеначески решбулике секретараца, Мадагаскар Демократически Республика Президентаца Д. Рацираказа яьча переговорий итогашка. Белгалдьяькхад хІанзарча дунен халъхашца юкъъерча нерттерча проблемаш хьакъъехьар шин мехка гІулакхга барт пе-реговораш ерна хана чІоагІъбалар. ДоттагІаца советско-малагасийски гІулакхаш дІабоахьо дергІадоладаларга ниКъ маГабаьб.

Ладийгіад новкъъоста М. С. Соломенцева КПСС ЦК-ярца партийни тІехьажкама Комитета делегаци Венгерски Халкъъа Республике яха хиларех бахьана хоамареи новкъъоста Н. Н. Слюнькова СССР Лакхенхарча Совета делегаце Чехословакин Социалистически Республике хиннача официальни визити итогех йолча информацеген.

КПСС ЦК Политбюрос дийдар партийни пахареи паччахьалкхен хьакъъехьареи кхы цхьаьнга дешай, тІаьхьа ницца Коммунистически партеи Советски паччахьалкхеи оттаьь йоккхий машаре инициативаш мишта кхоачашъю а.

Шийтталагіча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузаш кхоачашъяра дІайоьлаяь пиматтина чІоагІа къоабалъьь хьал а лаьца, доккхий декъарашт тІаийдал Горячеводски бурув токара балхий управлене бурундеттараша. Аварени хьовзами ца хилийтара хьинари иэзи кхо ца беш кхъхьег цар, даим нийса лелаш бІаьхьа токара технологически рекни, бизсна пайда нийг балта ханах. Цудухьа хІара беттта ше тІаийда декъарашт тЕхьжкачъеш хьайоаГІа УБР коллектив. Графикал цхьа бутт хьалха а яьнна, бурув тохаш я из.

ДІабахача ийс беттта планал совгІа УВР лаьтан чеваш техкарачча тоаг 2082 метр бурув. Къахьегама оссарал лакхъяна пачхьашкхен план пийгта процен-техьжкачъеш цар. Духьхьа из лаьхьара четата техьжад пар планал совгІа уки шера мел теха бурув. ХІара становаца юкъара дьрхІаха беттта бурув токара сучаза задани 103,9 процент кхоачашъьяй пар.

Оссаре болх барал совгІа бухсоощаш шоай къахьегамах хьхьулаш дар дикагІа хилийтара шоай хьинари иэзи кхобаш бурувдеттараша. Бурув теха йисте а яьха, скважинаш эксплуатаце дІаяьра-ййс беттта план тоша тЕхьжкоачашъяй бурув тохара балхий управлене колективо. Бурув тохарга дІабаха-мах лолбарах ух шера до кходаьь 400 зоар сом. ХІаьта хиничеки реагенташ, утяжелитель, электровзнерги кхоярах, бурув дегтача остех, оборудованех бизза пайда нйбарах планал совгІа уки шера паччахьалкхена ухьа миллионни 450 зоарн сом пайда баьб цо.

ДІабахача ийс беттта бабча балха итогех УБР-е цхьаьнга бригада ий паччахьалкхен планаэя тІаийдача декъарехи ца лоархІаеш. Царна юкъе а къьасста дина къа а хьегаш, даим социалистически яьне хьаьха латташ я Драворубов Алексей, Мараганов Хьусеи, Савельев Геннадий, Копьков Владимир керте латтача буровой коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ПЯТИЛЕТКА ШИН ШЕРА ПЛАН— ОКТЯБРА 70 ШУ ДУЗАШ КХОАЧАШЪЕРГЬЯ

Бурув сиха кІоарглу

Шийтталагіча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузаш кхоачашъяра дІайоьлаяь пиматтина чІоагІа къоабалъьь хьал а лаьца, доккхий декъараш тІаийдал Горячеводски бурув токара балхий управлене бурундеттараша. Аварени хьовзами ца хилийтара хьинари иэзи кхо ца беш кхъхьег цар, даим нийса лелаш бІаьхьа токара технологически рекни, бизсна пайда нйбу балта ханах. Цудухьа хІара беттта ше тІаийда декъарашт тЕхьжкачъеш хьайоаГІа УБР коллектив. Графикал цхьа бутт хьалха а яьнна, бурув тохаш я из.

— Кхоада-ломма шеллургьа, Лоамашка цхьайолча мотгишка лоа диллад. Халла мара ла йиш йоацаш шийла худ бийсана хІанз а. Доахан хІанзее а чу ца соацдича дарггап. Цхьабакъда, уж мичахьа ДІаоттадергда хец, — йоаг цхьоалагІеа ферма заведуюше Оздоев Зяудина.

— Цул совгІа, трансформатор ех а цаІ-ах бутт бу ферме электричесто йоаца. Из бахьана долаш помещенеша йолча автопоилкашка хий хьатІадоаладе йиш хІанз. Болх беш яц чура ях, цухьаьн арадоаха транспортраш. Уж бахьанаш долаш доахана-м Эсса тІа ІІа а диге цига хий молодора оаха, цхьабабаца, Іайсаннаш хьатІанхахьа деззаш худ, помещенеш а кулгчара цІеьье есаш ишйеднаш хІанз уж бахьанаш долаш. ХІанз та из мел хала да дувца а дезаш.

Керда трансформатор оттае е тишьенар тоае деззаш, цетъьаьн духха доладнеш, письмош яздаьд до Сунженски района агропромышленни отделе, райсоюзни электрически сетей правлене, колхоза правлене. Массехкаа наха ше а хиннав цу организацешца а учреждешца а. Цхьабакъда, дехарах ГІулакх хулаш дар .

ТІа мотор а боацаш латт детташ дола доахан чусоацдеча помещенера транспортер. Тоае есаш я из ше а. Кхо бутт ба цу мотор тообабита колхоза керттера ишшенергага. Аршеева-га дІабенна. Цхьабакъда, хІанз а хьабахьаш бац из.

— Каст-наста хул тхо долча района кулгалхой, — йоаг Оздоев Зяудина. — Уж деноика вена хилар района агропрома хьайбаш леладара йолча отдела начальник Б. Хаштыров а. Цхьабакъда, уж ахарах а царга сай бала кодабарах а пайда хилаш. Хувцалуш хІама да дац.

Сенаж, бабча витамини тьсар йІалла а дац колхозе. ХІаьта кхы тайна моша а гІожа а доакъар хьайбаш Іаннгара дахара ашачох ах а ца. Ишшта ма долаше а доахан кхабара лимитни пацион оттальяш хІанз а.

Паччахьалкхенга шура йохкара цюра план яьй кохлоза ешна «Восход» яхача колхозе ГІулак. Цунга кхоачам а баь салала Іохайшача саина хеталу хІанз цу боахаме долча хьалага хьежача.

Духха доккхал де йиш йолаш дан карагІьаннар а. ХІана аьлча геттара лоха я шура яккхара кохлоза ешна ГІулак. Цунга хьежина хІара іохабача Іаттагара 1400 килограмм мара яккха езаш ца шера. ХІаьта барІ-ах бертта хьакъъехьа ешш йоацаш ца. Из бахьана долаш доахан-м Эсса тІа ІІа а диге цига хий молодора оаха, цхьабабаца, Іайсаннаш хьатІанхахьа деззаш худ, помещенеш а кулгчара цІеьье есаш ишйеднаш хІанз уж бахьанаш долаш. ХІанз та из мел хала да дувца а дезаш.

Керда трансформатор оттае е тишьенар тоае деззаш, цетъьаьн духха доладнеш, письмош яздаьд до Сунженски района агропромышленни отделе, райсоюзни электрически сетей правлене, колхоза правлене. Массехкаа наха ше а хиннав цу организацешца а учреждешца а. Цхьабакъда, дехарах ГІулакх хулаш дар .

ТІа мотор а боацаш латт детташ дола доахан чусоацдеча помещенера транспортер. Тоае есаш я из ше а. Кхо бутт ба цу мотор тообабита колхоза керттера ишшенергага. Аршеева-га дІабенна. Цхьабакъда, хІанз а хьабахьаш бац из.

— Каст-наста хул тхо долча района кулгалхой, — йоаг Оздоев Зяудина. — Уж деноика вена хилар района агропрома хьайбаш леладара йолча отдела начальник Б. Хаштыров а. Цхьабакъда, уж ахарах а

МЕТТАХЬА ХЬОВШ БАЦ

ХІара шера цхьоалагІча октябре чусоацду вай республике хьайбаш. Уж Іанграа дахара Сунженски района боахаминка жел дика кийчо яьй хьожнаи хилар тха рейдови бригада ухх деношка.

Ордженоницзе цІерагІа колхоз. ХІанз мара болабеннабаь цу боахама Галашка йолча цхьоалагІча ферме хьайбаш помещеношеш тоае. ХІаьта Мужеча йолча шоллагІча ферме керда хьае йолайъаш тхо тІабахийтанза латт хІанз а.

— Кхоада-ломма шеллургьа, Лоамашка цхьайолча мотгишка лоа диллад. Халла мара ла йиш йоацаш шийла худ бийсана хІанз а. Доахан хІанзее а чу ца соацдича дарггап. Цхьабакъда, уж мичахьа ДІаоттадергда хец, — йоаг цхьоалагІча ферма заведуюше Оздоев Зяудина.

— Цул совгІа, трансформатор ех а цаІ-ах бутт бу ферме электричесто йоаца. Из бахьана долаш помещенеша йолча автопоилкашка хий хьатІадоаладе йиш хІанз. Болх беш яц чура ях, цухьаьн арадоаха транспортраш. Уж бахьанаш долаш доахана-м Эсса тІа ІІа а диге цига хий молодора оаха, цхьабабаца, Іайсаннаш хьатІанхахьа деззаш худ, помещенеш а кулгчара цІеьье есаш ишйеднаш хІанз уж бахьанаш долаш. ХІанз та из мел хала да дувца а дезаш.

Ца гарга ГІерта сатем байна лел «Путь к коммунизму» колхоза шоллагІча шурий ферма заведуюши Шипелина Таисия а.

— Хьайбаш чулатта помещенеш тоае бола а бенабаш тхо долча, — йоаг цо. — Хьаьта де дезаш ХІанз чул тЕхьаГІа духха да. ДІаьлча луш іъхьа жоп да колхоза правлене: туберкулезни йола шуи ферма дІабоаккхарйолаш я. Январь бетта кхачалца сатоха, тІанхха дІадугарда шугара хьайбаш.

Ишта из хургдолаш дале а хІанзчул тЕхьаГІа ихьа бетта болх бе безаций. Кіезига яр мара ткоалагІча классех йоацаш во я уггаза елла силос. Пайдана ц1 сенаж. Йол я 176 тонн. Ала хІама доацаш дина а я. Цхьабакъда, рационага хьежжа цунга кхаббача из бетта а тоъаргьяш.

Из ший бала бувцаш Іонал Шипелина. ХІама дац, яхаш бегаш бу доярнаша. Къулбаседа-ХІирий республикера дехаргда вай доакъар. Вайна новкъостал де цигара бараш Іема ма бий.

Ишттача хьалашца хьайбаш Іанграа доахача юкъъа уж кхабара донкха новкъостал де мегар доакъар кийчеча цехо.

Цхьабакъда, ворхІ цу хьалха уггаза хьайбаш из ХІанзалца болх па беш латт. ХІанз тоае-м йолаяьй из. Цхьабакъда, тІехьхьара а фу хургда хаш. Цунга болх байтара доагор эш. Из колхозе дац.

Іерттіа болх ваштІехьбаккхадар эшар хьадезаш кхоачамбовдараш ца ловш йоаг-ца.

РЕЙД

цандаь колхоза кулгалхошца башха тарлуш а ши Шипелина. Массехх шу хьалха республика кхыча моттигашка дешш доландаь. Доахан поточно - цеховой хьисане ладе денхьарийча йир из, цу гІулакха цхьаннха таЙпара кийчо яь йоацаше а. Из бахьан долаш. хІаьта доахан Хіалак ца дайтара цу гІулакха ерга хилар хьиланзар из. Цунгахьа цу фермера ДІа а яьккха кхІчаха болх бе хьожжайир Шипелина. ХІаьта шоллагІа ферма иу хана дена ерга метта а лиэар. Цу ра яккхара хьаданза тЕхьаюсаш хьанхар. Заведующа хьоаннаш ма доалаш нийседлар. Цхьабакъда, лоашца кхоа ферма метта-йоалае иэз дІакхъаьчабаь цунна а, дІадаха деза кхоачамбовдараш дукха хиннадь. Ййс бетта наччальникенга ехха шура планал 77 тонн кІезигагІа. Уш чанхдалелхьа из меттаотгае карагІа дарггап. Тамаш йолаш да колхоза кулгалхоех цхьаккха а цунах бала болаш ца хилар. Царех цхьаине а хьакъъедар, сога ишгта из фу бахьан долаш ницденнад, болх тобабара фу эш. аьнна яхаш дувш Шипелинас.

Тхо ферме долаш доахана доакъара лаьрхІа пхи тонн телха коартолаш ера.

— Сона уж эпаш-м яц, — аьлар Шипелинас. — Малав уж хІтар?

— Из хьона хьайна хоша ма дий, — жоп делар уж яхьаш веначо. — Бакъда, ийс тонн дІаахьо, аьлча уж таЙпа коартолаш шоана эпаш йоацилга а хоша аз пхи тонн мара яязар. Цунах а баркал ала деза іа.

— Доахан латтача помещенена тЕхьашка Іойоассае, йоаржа а ец. Безам болчар юаргьа, ца юз ухкарга, — духьала кхы дош алаяар шоферага ферме заведующе. ТІаккха тхогахьа хьа а Йийза, — хьашшта-м йоихийтаргьяш уж хьайбаш ІІаландайта. Доахана ловш яц уж. — тІатехар.

Меца ха яккха езаргйолаш да колхоза кхыча фермашка доахан а. ХІана аьлча ІІа даккхийтара эшаш долча доакъаръел тоъаш ец 652 тонн йол. 4.5 зоар тонн силос, планагІа доагІачох даккханаза дисад 468 тонн барда витамини хьоар. Кийчье ларьхІар ворхІ бІаь тонн хиннача, сенаж вІалла а ец.

Во кхабар бахьан долаш геттара иЕшни я хьайбаш ца луодукци. Из бахьан долаш ййс беттта планагІа доагІачох паччахьалкхенга ца дехкаш хоалашъе карагІдьяннаш хІанз. ТІехьхьара кІнча яьккха шура, цу хьалхарча кІира хинначул 600 килограмм а ца. ТІехьгІага я. ХІанзле 83 бежан юкъерадьяннад цамогаш хиннаденнз а ца доалаш упс хьежа а. Соахка ухк хана 53 мара дацар.

Соахка хинначул 38 бежан дукхагІа юкъерадьяннад, хьанзле Леннина цІерагІ на хьалхе а. ДІабахьаь, доакъарга диллача хьайбаш Іангара дахара лаккх дийцача бохьаннаш хьа мара, планал дукхагІа Іаландыьй. Цхьаца корашка кинган тоха мара ца дезаш доахан чуоттара кийча я хьайбаш помещенеш а.

Лоацца аьлча, хьайбаш Іангара дага хийчо яра цу колхозагара масал эна деза лаккх дийнача района кхыча боахамашца.

А. ГАПУЕВ,
халкъа тІехьожамаа республиканскин комитета инспектор.

С. МАДАЕВ,
«Грозненский рабочий» корреспондент.
М. ХАМАТХАНОВ,
тха спец. корр.

— Цу гаьначара Іай шин хаННахьа тха фермана массе хана доагьар хьатІанхахьа йиш хургьаьш, — йоах ферма зоотехника Бузуртанов Іййсас. — Из бахьан долаш доахан кхабара графикаш массе хана дергІда хьатІанхахьа йоацаш. ХІаьта йоаккхача шурийна из гІулакх ял во Іаттагара ерга хилар а дац. Цул сов-па, дийнаьха доахан кхабара тоъал хьона цигара из хьатІадара иЕзигагІа яле тІаьх трактор ишшергьа. Хьаьта хьайбаш латтача помещенешка гІолла дІа-ъха дахьара кхы а шиъ. Цу техникин гуражденага дохор йоха а шура яккхарга дІадодачоа тІаьхьетаргьа.

ІІЕха, лостам боацаш яр цІеча уголое а. Улгап доахкадена массехх жотиге ехх яр кІийле .Доярнаша тІаийца социалистически денхьарашт тІа яздаь наьхаташ да пенагІа хьалтеха. Цхьабакъда, царех цхьаннена а тІа е цу доладелча денз хІара беттта мел шура яьккхай хьаьхьокхап дьа йоазуь да доярнаша.

ІІЕха, лостам боацаш яр цІеча уголое а. Улгап доахкадена массехх жотиге ехх яр кІийле .Доярнаша тІаийца социалистически денхьарашт тІа яздаь наьхаташ да пенагІа хьалтеха. Цхьабакъда, царех цхьаннена а тІа е цу доладелча денз хІара беттта мел шура яьккхай хьаьхьокхап дьа йоазуь да доярнаша.

Паччахьалкхенга шура а дудх а дохкара ийс беттта планагІа доагІачох паччахьалкхенга ца дехкаш хоалашъе карагІдьяннаш хІанз. ТІехьхьара кІнча яьккха шура, цу хьалхарча кІира хинначул 600 килограмм а ца. ТІехьгІага я. ХІанзле 83 бежан юкъерадьяннад цамогаш хиннаденнз а ца доалаш упс хьежа а. Соахка ухк хана 53 мара дацар.

Соахка хинначул 38 бежан дукхагІа юкъерадьяннад, хьанзле Леннина цІерагІ на хьалхе а. ДІабахьаь, доакъарга диллача хьайбаш Іангара дага хийчо яра цу колхозагара масал эна деза лаккх дийнача района кхыча боахамашца.

Ахчой - Мартановски район исполкома заседание зале гулбенаяраша ІІоарш а тохаш Нохч - ГІалгІай АССР хьехархьара Совет Президиумца председателе Х. Х. Бокова Л. Захаеннз из деза совгІат дІаделар.

Октябрьски Революце оредениз белгалдьаьб «Лермонтовский» совхоза бригадира Х. Чагаева къьхьегам, Къьхьегама ЦІеча Байрахьа ордена — «Орджоникидзевский» совхоза бригадир В. А. Гончаренко, «Новосельский» совхоза болх-ло Р. Канаева, цу боахама звеньевой йола Миназа. Халимай Дотгаіала ордена — «Самалыкинский» совхоза бригадир Н. И. Баженх, къьхбараш.

Ленина орден енна! «Назрановский» совхоза телятчина Х. И. Костоевана, Къьхьегама ЦІеча Байрахьа орден — «40 лет Октября» совхоза механизатора У. А. Беговна, «Экажевский» совхоза звеньевой волча Т. А. Гайтовна, «40 лет Октября» совхоза звеньевой волча Ю. А. Гелисхановна, кхыболча къьхьалхатараша.

В. К. Фотеева совгІаташ дІеннаран даькъал а байгар, къьхьегаме керда толамаш дахар а унахлІеио йолаш бахар а ловш ловца а баьккхар.

Доккхал де хІама доалаш бу ачхойМартановщаш а. Цар цІи хезача мехкачоь, вовзаш волча ахарчоч «Лермонтовский» совхоза механизированни отряда начальника Л. Захаевна Къьхьегама Сийлен І степена орден енна!. Из хІанз республике затара къьхьла иу сийлен ордена виза-ловза.

Къона саг бакъдар лахара тІаверзаверзвола моллагІбола преподавателлан хинна ца Іеш, философи а кІеззига ба кІеззига ба вайнера, хьала хете а, аьлар СССР МХАТ-ерча В. И. Немировнч - Данченко ЦІтарІча школа - студе ректора О. П. Табакова. Творчески смена кийчъяра уйла еш дагавоаланн дуьха ха йоацаш театральни-вуза кулгалхо хинна дІаэтача, новзаш водча питера белгалдьяькхар вай дерригача хувцалуш долча вахаро а общестае йолча дешеи гІулакхеи юкъмоттгоо, кхиначара хІара гІабаккаро, Хіара телеперадачее, хІара баьъдолча е харицлова дешо а сага кхетам луш хилар.

Парте вайгара дІадех шера философски уйлаш вІашагІтохилга, социалистическо общества диалектика, хІаманарча этне экономическни социальни дергІаахара актуальни теоретически проблемаш юьарга отчаелга, вьнна белгалдьяькхан СССР АН чеченгорода Н. Н. Федосеева. Теоретически проблемаш оттаеча керттера юхьчамбоацар да диалектикан политически экономи закономашш социализма хьакъъеха абстрактно, юкъъара формаГІа, вахаре хулача гІулакхгІ техкам па беш доахкаш хинна хІама.

Обществении Іилмай кафедрашта партийни кулгалдара хетадир къамаьл КПСС МГК секретара Ю. С. Карабасова. Партийни комитетий балха юхьчамбоацар цу лостаме хьагучадуьл общественае практикаца бувзам хулга Іалашдеш болча хьала ха хиларх. ХІама оргадоакхача хьалха а санна тормоз йолош дуьс марксизма-ленинизма книжни лоохІам белгалдьяькхар. Преподаватель-ерга а коммунизмий керттера лекхар да диалектико-материалистически методологех практически пайда яьа хоргдолаш специалисташа кхетам балар.

КПСС истори, философе, политически экономе, Іилма коммунизма секцеи заседанеш хилар.

Селхан, 3 октябре, совещани дІаяьдакъан КПСС ЦК секретара М. В. Зимянина аьлар, из мехка вахаре лоарХІаме общественни события я, аьнна

КПСС Центральни Комитета цІерагІа М. В. Зимянина белгалдьяькхар марксизмах ленинизмах идеиша, вай социалистически Дахьена мутІахьа йолаш яьна гІолаш Іехьа Іай-ерга тІаберзабаь беча беркатеча балха тІехь Іилмахкоша-обществешца толамаш дахар ловш не хилар.

Совещане балха хьжье дагьалаьлар новкъостаца Г. А. Алиева, М. С. Соломенцева, И. В. Капитонова.

(ТАСС).

СовгІаташ дІаделар

ЮртбоахамаПродукци яккхарех чакхъяккхарех яхьайтталлагІча пятилетка заданеши социалистически декхарашш цхьоачашъеча толамаш дахарех Нохч-ГІалгІай АССР яхоачашъеча комплеса предприятейн организацейн агропромышленни комплеса предприятейн организацейн колхозхоЙ, боаххол, специалистий йохкхача группана орденаш медалаш енна!. Самардйнахьа Дахьен совгІаташ дІаделар цхьайолча районий производстеа хьалхалаттараша.

Цхей деадеча тайпара хьа-ша кийчьяьяр Назранеро городской культура. Дворец Чіхкара гурбенинабар аьрхІ, хьайбаш леладеранн, механизаторш, тІемен кхьъегамен нетераиаш. Назраиовщаташа тЕхьжкача шерашца Дахьен лакха совгІаташ дуьхха тІийнад. Дуьхха ха йоацаш Советски Союза Турпала ЦІе Садийса лепа бахьар майрача кІаптІа Аушев Руслана пахьта тІа. ХІаьта самардйнахьа КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара В. К. Дорофеева «40 лет Октября» яхача совхоза механизированни звеной звеньевой йола Б. Г. Кодзоева пахьха тІа ІІалеш Леннна орденаи «Серп и молот» яха доше медали. Из совгІат цунна денна производстве дожкний хІаманн карагІдьялараи къьхьегам денна гойтарехь.

Ленина орден енна! «Назрановский» совхоза телятчина Х. И. Костоевана, Къьхьегама ЦІеча Байрахьа орден — «40 лет Октября» совхоза механизатора У. А. Беговна, «Экажевский» совхоза звеньевой волча Т. А. Гайтовна, «40 лет Октября» совхоза звеньевой волча Ю. А. Гелисхановна, кхыболча къьхьалхатараша.

В. К. Фотеева совгІаташ дІеннаран даькъал а байгар, къьхьегаме керда толамаш дахар а унахлІеио йолаш бахар а ловш ловца а баьккхар.

Доккхал де хІама доалаш бу ачхойМартановщаш а. Цар цІи хезача мехкачоь, вовзаш волча ахарчоч «Лермонтовский» совхоза механизированни отряда начальника Л. Захаевна Къьхьегама Сийлен І степена орден енна!. Из хІанз республике затара къьхьла иу сийлен ордена виза-ловза.

Ахчой - Мартановски район исполкома заседание зале гулбенаяраша ІІоарш а тохаш Нохч - ГІалгІай АССР хьехархьара Совет Президиумца председателе Х. Х. Бокова Л. Захаеннз из деза совгІат дІаделар.

Октябрьски Революце оредениз белгалдьяькхар «Лермонтовский» совхоза бригадира Х. Чагаева къьхьегам, Къьхьегама ЦІеча Байрахьа ордена — «Орджоникидзевский» совхоза бригадир В. А. Гончаренко, «Новосельский» совхоза болх-ло Р. Канаева, цу боахама звеньевой йола Миназа. Халимай Дотгаіала ордена — «Самалыкинский» совхоза бригадир Н. И. Баженх, къьхбараш.

Ленина орден енна! «Назрановский» совхоза телятчина Х. И. Костоевана, Къьхьегама ЦІеча Байрахьа орден — «40 лет Октября» совхоза механизатора У. А. Беговна, «Экажевский» совхоза звеньевой волча Т. А. Гайтовна, «40 лет Октября» совхоза звеньевой волча Ю. А. Гелисхановна, кхыболча къьхьалхатараша.

В. К. Фотеева совгІаташ дІеннаран даькъал а байгар, къьхьегаме керда толамаш дахар а унахлІеио йолаш бахар а ловш ловца а баьккхар.

Доккхал де хІама доалаш бу ачхойМартановщаш а. Цар цІи хезача мехкачоь, вовзаш волча ахарчоч «Лермонтовский» совхоза механизированни отряда начальника Л. Захаевна Къьхьегама Сийлен І степена орден енна!. Из хІанз республике затара къьхьла иу сийлен ордена виза-ловза.

СовгІаташ дІаделар КПСС обкома шоллагІча секретара Д. Г. Завгаева.

Партийни экономически дешара системерча занятешка

Лаккача идейно-теоретически организационни боарме дІадоладеннад керда дешара шу. Партийни организацеша дунка бодч баьб хьалха хинна ккоачамбобаранш дІадазара, теорм практикаш кова а юкъаш, занятеех бухсочдаш хьакур лакхдара. Партийни экономически образование системе дешаш болчар керттера декхар да ІАКІС XXVII съезда решенеш кІоарита ІомаІар. Уж ІомаІара пІашагІьелдай шу курс «Социально экономически дегІаьхьаначта сихдар — КПСС стратегически пикІ», «Производствена — интенсификаци ярх».

Тахан оаха испатех хьалхара занятеш ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» заводи А. Шерипова цІерагІча Грозненски механически заводи а, Чакхьлар дувцаш йода подборка.

ХІАРАНЕХ ТИЙША ДА

Грозненски механически чакхдоахача А. Шерипова цІерагІча завода службашшен цехашгІа юкъе йоккагІчарех я дахьа доаха производство. Цох ала мегарди шу заводера цхьаьлча завод. Предприяте аракецача ерринача продукцена юкъе дахьта производства арахецаро ах ХІана лацац ахьмо дакъа дІалоаш. Предприяте «Барометр» я ала мегарда цо бу болх. Дахьта производства лакха бизза са доахе, завода ГІулахкаш а дика долга ха мара дезаш.

Йоккха биографи йолаш яц из производство. Къаьста хинна ши установка вІашагІа теха, ши шу хьалха хьанна из. Уж вІашагІтохарех пайда а бацар, Хьахкъар цаІ йолча технологически процесс, цо тера ялар тІехьхьара хьакъар алсамдаккха, къаьхьара овсарле лаккъе. Товелар дисциплина, хьахнар 400 гаррга сих чувоагІа барт тайна колектив.

ХІаьта а нийса хургдацар реоргазизаци а яь, производство чІоагІйнча масса йола проблемаш къоастаь хьанвай аьчча.

Проблемаш йолаш я, уж кІезига а яц. Морально а физически а тишьеннаш оборудовани, бийдаг йолаш а йоаш а яц, тидам а хьона болхлой. Уж а кхьдола а ккоачамбобацаран дар хьалхарча политзанте дийцараш. Производзидист цІагІа воацаш а нийсвенна, хьалхара заняти чакхйоаккхаш ер цун дуйбер, производства парторганизацеи смертаь Н. Семина.

Производстве вІашагІьеллача маркизима-ленинизма кардай школе дешаш 13 сар ва.

ДукхагІча дакъа кІинженерно-техничеки болхлой да уж. Актуальни ер занятешка ІомаІара темаш «XII пІилетес СССР экономически а социально а дегІаккъйара керттера декхараш». Цу дакъе КПСС XXVII съезда решенеша де лаьхьар ладугІаршта дІа а дозийташ, пропагандисто дийцар завода а шоай производствана а хьалхане ха хьатта декхарех.

— Йилма-техничеки прогресс сихъьлера вай предприятена бокхча лоаркІам болаш бешаш да, — аьлар пропагандиста. — Керда оборудовани а оттаь, реконструкци на йинча дувцаш дешаш дина продукци ерриначаш, къьхьегаш цо лекхьелга. ХІаьта хІанз вайцига латтача насосаша болх бу 50 шу дьаьнад. Массава а хьежаш ва низбола «КМ-6» яха маслоблок дІаотталарх. ХІана болх бен мел йолча установкана бер миссел болх бе йинш йолаш ер из. ІЦьабаьлча, уж тидам а кхиоллера, цо болх бева пьаьха квалификаци а лаьхха хила еза. Цудухьа хІаннзе а дІадолдала деза вай цІагІа оларгІйна кадраш кийчье.

Керда дар юкъедоаладара дедарло лелаелга къьхьокхаш вьамаьл дар операторан. Йогуш ерриначаш дар а:

Вайна массаченна а хоа бытовой хине участке къьхьегама хьалаш мел во да, — аьлар цо. — Дерригга а балаш кулг-кара ду цига. Массехн шу къьхьа ухъаза ера растворителаш йойттархьа автомат.

ХІаьта мукъаьІ хІаттача ва дардий тхо, аьнна доккха са даьккхар болхлоца. ІЦьабаьлча, хІама хувцадалранаш. Автомат дІаоттаелга вІашгІехьадаккха сар хиланзар, муьх а юш ара уьл из, дІаьлъай оатхалаш; Кулгалхоч сагота хинна баларе шитта ІомаІара. Йогуш ерриначаш из.

Болх тоабара, дисциплинна чІоагІьара сагота болаш къамаьлаш

ХА ЗЕХЬА ЙОАЯЦ

Ахна деньа лаьттадале а юртбоахама культурашдика хьувжьаьнй Малгобекски района М. Горькие цІерагІча совхозов, ккаш лелаберашца. Масала, план 19,5 центнер йолаш хІара гектара тІара 24,3 центнер ка бола лат чудера цар.

Коллективни подрядагІа болх баьча бригадашца юкъе нотало коммуниста Коригов Султана культалдечо льыхкар. Цун коллективо хІара гектара тІара 25,5 центнер чуийар. Кхы а дихгагІа — хІара гектара тІара 26,7 центнер на бола лат чудера интенсивни технологех ю хьедьчара. Ха-ма цу тайпара шиъ біаь гектара тІа дІадийнадар яз.

— Ишттачохка хьувжьам кхебе новкъосташ дир тха коллектива агротехнико дІама дехха кхашкара балхашхьажаро, ялата культурашхІара толашгІа йолуш опыта пайда эцаро, — дуне Коригов Султана. — Масала, фу дІаделехьа цунах лаьрххІа молхаш цу техача ка болчча ялата тайпара лазарашхІ кхет. Уж лазараш даржкардашдан дІадувча фуна молхашца обработка йиир оаха.

Дика хиннад цу боахаме генараш а. Шиъ біаьн иховатъехеч гектара тІа ккедир уж уях шера. Хіаракета тІара 13,8 центнер дазлар. Ишттадика уж хьувжьадеш нагтахьа мара шу дагІат цу боахаме.

Лаьрхіар итт ди долаш, барХІ ди мара эшаьнар механизаторашта пхе комбайнаца 220 гектара тІара уж чуэцар. Дика 40 гектара тІа дараш кхаьчалац хІанз а.

Цкьабакъа, цигара хьувжьам а кІезнгагІа хургбоацІлга гучІ дз. Кийнаг Бокхий, чІегІеш сома йолаш дегІаденаг цигара генараш а.

Уж чуэцаш механизаторашта юкъе яьржа хинна яхье хьалхара ккоматинг Дзурбеков Руслана, Гандалоев Султана, Цуцоев Дауда йьккхар. Цкъаза балха ши норма а йора цар. Хіанз ялата хьажйаш чуэцаш ба уж. Хьапаре кхьехьа а. Дукха хІама да эшаш цаІ-ах біаь гектара тІара чуенаг. Хіаьта ергиаш а 350 гектара тІа я.

Юртбоахама культурашца объединенница. Дика ледабу театра шефски болх а. Аьхий а гурахьа а юртарча кхьехьегамхоита спектакаш увттаю, ахархошца ІашагІебеттагу. Театра артиста каст-каста хьоанал-ІІа хул тайп-тайпара болхлой коллективашца, школашка, ПТУ-шка, вузашка, призывной пункташка, детдомашка. Уж шера дІабаха-ча 9 бетта дар хиннад 50 творчески ІашагІнхетар.

Дазр кІезнга деце а, де дезар духгагІа да. Бахаро тахан кхьча сферашта а хьалхаяка оттагу керда делкараш. Уж кхаччалдара кІезнга новкъарлеашца школлац.

Царех театра болхлошка шоашца дувнийтаргда вай.

М. Солцаев, РСФСР искусствай заслуженни деятель, Российски Федераце Пачхьалхен премі лауреат, нохчий труппа керттера режиссер;

Соахна за «Безнттокдам» яка духьхал цкъа спектакль кара оттаинзар. Юртахочца лаьрхіа ши комеди оттавй кхьча режиссера. Цунах болх хиллац. Цгьоп помещенеи кхьа театро болх бу. Спектаклаш хьоа-м ха а моттиг а корайоагІаргьа цигара. Мичахьа, мишта кийчъе еза уж кхьа театро, цкъа театра лаьрхіа мара цеакца ца хиича? ДухгагІа бола арташ болх боацаш багІа. Творчески дегІа мишта бахьана беза уж?

Іалъамате дика чакхъьалар тха Москве а Ленинграде а хинна гастролаш. Центральни «Правда» а долаш. Іалъамате дика мах бир тха балхий. Театра цкъан болхлочоа эвани, квартира еннаш. Тхона сихха а диэза а гІо эш.

Р. Хаппиев, Нохч-ГІалІай АССР искусствай заслуженни деятель, Российски Федераце Пачхьалхен преме лауреат, ГІалІай труппа керттера режиссер:

— Сцена йоацаш мишта болх бе беза театро? Хіара шера дувцаш дола «хургда» яхар, хинна да, лаш. Театре болх бу шин труппас, кІезнга поктановонни дакъа болхлой цкъан труппана эшараш мара баш. Масала, нохчий труппа духа ха йоацаш Нохчи-Юртара гастролаш яхар. Декорацеш оттае а лелае а тха труппана нах бацар, цкъа «Рафик» йоацар транспорт а яьар. Солиаева ма баллар, болх хьабе моттиг йоацаьдаь Іалъамате кІезнга уьттаю оаха пьесаш, Шишна а театро уттаеарш а яц — цкъаьне оттае йоагІарааш. Цудухьа хьаде хІама доацаш лел арташ. Цу гІулакхо, кхы мел дар дІадаьнкхача а, дисциплина телхаю, профессионально дегІабагІаш артисташ. Институт а йьккха анераш цІабаьха 8 шу даьшнад. Цу хана денз кварташ йоацаш бала Іуьпша лел дукхагІбараш. Тахан гІалІагІай труппе квартираш йоацаш 70 процент аьтараш ба кхы дикагІа хьаЙ дап нохчий труппе а.

Х. Берсанукаева, партийни организацие секретарь:

— ТІехьхьара кхо сезон Іалъамате беззиторстнас я. Хьаьхарча цин сезоне хилар тІоагІа доккхий цІейпа — Сийлахь - бомкхача Даймехка тІем тІа советски халкъо. Котаро йьккха 40 шу дирара юбилей. КПСС XXVII съезд. Хеттача а доагІаІча а бесса ду доккхача да атташта наьсадаш таро йоацаш дацар тхо. Хіана? Лерттіа болх бе хьалаш ца хилараІча, йашт-тіехьдалаиларе оттае. Оьлаш да: репертуар театра юкъ я. Тахан къе я тха репертуар.

С. Каруев, театра директор:

— КхоалагІа кварта л а, 9 бетта план а ихоачашъехьа оаха. Тайп - тайпарча тха спектаклашца хьоаш 60 хьар соврІа эритель хиннад, царех ахаш юртара кхьехьегамхой да. Планах гойта дезар 216 спектакль йолаш, тайпа 240 я.

Кхы а дикагІа болх бе тарс яр тха, магахьа санна дукха ихоачашбоаларан деца-ре. Фуд тхона кьувлар, тха аьттуо ца боалийтар? Шин труппана лаг-ларе постановочни часть яь. Эшнаш йола спектаклаш кийчъе а арахена а моттиг яь, болхлой, транспорт тоъаь. Хіанз культура министерствас віашагІйоллаш я гареж. КьалхагІа цкоза ІашагІъелла хиннай из. Цкъабанза, цкоза а болх віашгІолча ца боалаш йохалйар. Хьогда-ях хІана ду гІулакхах фу хургда. Тхона-м аттагІа хилна мегар, банкъа, гІулакх дІаотаде деза театраннара а концертни организацешкара а дукха ахча доаккхардоацаш. Нагахьа санна кьалхагІара расценкаш хулас, дукхьал транспортах ахча такхара болх бе безарбга тха. Тхона 50 совгІа тайпа товараш эшаш хул. Уж хьажза моттигаш яц. Долучарз хьаэца бокъо яц. Кіезнга ду эшаш йола хьу, фанера. Дац меловании а офсечки а пьакхат. Из бахьан долаш эсала латт тха реклама кийчъера гІулакх. 400 сар тха помещенеи болх бен, царна віайха а шийла а хіама яа столови е буфет а яц, салалара цІенош дац, ихонкха театра цкъа гримборни мара яц.

...Театра болхлой тахан халача хьал тІа ба. Цудухьа царна новкъостал эш.

Б. АБАДИЕВ.

СУРТА ТІА: театра керда сезон хьаеллаш гайтача «Віашьерий боадонгара» яхка спектаклера цкъа ценачу. Цу хана денз кварташ йоацаш бала Іуьпша лел дукхагІбараш. Тахан гІалІагІай труппе квартираш йоацаш 70 процент аьтараш ба кхы дикагІа хьаЙ дап нохчий труппе а.

Х. Берсанукаева, партийни организацие секретарь:

— ТІехьхьара кхо сезон Іалъамате беззиторстнас я. Хьаьхарча цин сезоне хилар тІоагІа доккхий цІейпа — Сийлахь - бомкхача Даймехка тІем тІа советски халкъо. Котаро йьккха 40 шу дирара юбилей. КПСС XXVII съезд. Хеттача а доагІаІча а бесса ду доккхача да атташта наьсадаш таро йоацаш дацар тхо. Хіана? Лерттіа болх бе хьалаш ца хилараІча, йашт-тіехьдалаиларе оттае. Оьлаш да: репертуар театра юкъ я. Тахан къе я тха репертуар.

С. Каруев, театра директор:

— КхоалагІа кварта л а, 9 бетта план а ихоачашъехьа оаха. Тайп - тайпарча тха спектаклашца хьоаш 60 хьар соврІа эритель хиннад, царех ахаш юртара кхьехьегамхой да. Планах гойта дезар 216 спектакль йолаш, тайпа 240 я.

Кхы а дикагІа болх бе тарс яр тха, магахьа санна дукха ихоачашбоаларан деца-ре. Фуд тхона кьувлар, тха аьттуо ца боалийтар? Шин труппана лаг-ларе постановочни часть яь. Эшнаш йола спектаклаш кийчъе а арахена а моттиг яь, болхлой, транспорт тоъаь. Хіанз культура министерствас віашагІйоллаш я гареж. КьалхагІа цкоза ІашагІъелла хиннай из. Цкъабанза, цкоза а болх віашгІолча ца боалаш йохалйар. Хьогда-ях хІана ду гІулакхах фу хургда. Тхона-м аттагІа хилна мегар, банкъа, гІулакх дІаотаде деза театраннара а концертни организацешкара а дукха ахча доаккхардоацаш. Нагахьа санна кьалхагІара расценкаш хулас, дукхьал транспортах ахча такхара болх бе безарбга тха. Тхона 50 совгІа тайпа товараш эшаш хул. Уж хьажза моттигаш яц. Долучарз хьаэца бокъо яц. Кіезнга ду эшаш йола хьу, фанера. Дац меловании а офсечки а пьакхат. Из бахьан долаш эсала латт тха реклама кийчъера гІулакх. 400 сар тха помещенеи болх бен, царна віайха а шийла а хіама яа столови е буфет а яц, салалара цІенош дац, ихонкха театра цкъа гримборни мара яц.

...Театра болхлой тахан халача хьал тІа ба. Цудухьа царна новкъостал эш.

Б. АБАДИЕВ.

Театра керда сезон

ХАНО ДІАДЕХ

Кхоана ший арагІаьнара— 58-гІа йола театральни сезон хьаеллаш Нурадилов Ханпаший дІерагІча Нохч-ГІалІагІай паччьхьалкхен театро. Ер сезон Іалъамате бахитохкаме я театра. ТІадоагІаьча шера 70 шу доал Сийлахь - бомкхача Октябра. Цу деэача цІейпа хеташ нохчий труппо кийчъо Айтматов Ченгиза «Буранный полустанок» яхача романах Л. Валобас льча инсценировкаш йола «Вьаьнеграл а дІаьхьенна дІа» яха спектакль. Из кийчъеш ва нохчий труппа керттера режиссер Солдаев Мималт.

Цу доккхача цІейпа хеташ ГІалІай труппас кийчъо Нохч - ГІалІай АССР халкъа ядархочун Боков Ахьмада «Беке иъангаш» яхача романах йола ши спектакль: «Ший кхайк», «Беке иъангаш». Из оттаеш ва режиссер Беков Мустафа.

Уих сезоне нохчий труппо оттае лаьрхіа цоай репертуара юкъейоалаьлй журнали-ста Яхъяев Лъьчий «Экстремальни ситуаци» яха пьеса. Цо йоаьш ваЙ ханара тема, дувц мехкдахттахоех, сагах а цун гІулакхех а, тахан вай вахаре хулаш латтача цувцамех, из хьаллоаьаш а ца доацаш а барех. Ишттача цар оттаергьа вай вахаря товш доацача, даха а лела а вайна новкъарлеа чу гІулакхашта хетадьача нохчий ядархочун Айдаиров Абусара дувцарех изъьчва «Къувац доца ихоачамбоаларан яха пьеса.

ГІалІай адаташа оттае вьина шоай репертуара юкъейоалаьлй Готье «Капитан Фракас» яха романтически драма. Из хургьа ІкІоарга муъаккаш чулоацам бола спектакль-мозика. Уих сезоне театра репертуара хургьа хьалхагІа уьтталь, зрителашта езаенна спектакаш: «Пъьвгорий боадонгара», «Ревизор», «Юбилей», «Партькома секретарь», «Норда хьаьрчкуда тІеьхьа гІа», «ОБХСС-н инспектор», кхьяраш. Юхаметтаоттаергйолаш я «Бож-Іаьла».

Уих тІехьхарча шин сезоне донхий творчески толамаш доаьнй театро чакхъьялх Москве а Ленинграде а хинна гастролаш. Мехка дикагІа лоарХІаш долча театрашта юкъе цІи ньыкхаь хургьалдовлий театро. Цу гІулакхо кхы а чІоагІагІа бекхтохкаме дола деккарашт тІадоккду коллективана. Из кхета а деш, шоай болх тоъе гІерташ саргагІьяьна а администраци, режиссераш, партийни а профсоюзни а организацеш, бергига болхлой. Уих шера театро республика городашка — Аргуне а Назране а хьаЙийлай шоай массаваа филанаш.

ЧоагІа хьоалал да театра «Севкавгазнереработка», «Чечингобувьбыт» хьача объединенница. Дика ледабу театра шефски болх а. Аьхий а гурахьа а юртарча кхьехьегамхоита спектакаш увттаю, ахархошца ІашагІбеттагу. Театра артиста каст-каста хьоанал-ІІа хул тайп-тайпара болхлой коллективашца, школашка, ПТУ-шка, вузашка, призывной пункташка, детдомашка. Уих шера дІабаха-ча 9 бетта дар хиннад 50 творчески ІашагІнхетар.

Дазр кІезнга деце а, де дезар духгагІа да. Бахаро тахан кхьча сферашта а хьалхаяка оттагу керда делкараш. Уж кхаччалдара кІезнга новкъарлеашца школлац.

Царех театра болхлошка шоашца дувнийтаргда вай.

М. Солцаев, РСФСР искусствай заслуженни деятель, Российски Федераце Пачхьалхен преме лауреат, нохчий труппа керттера режиссер;

Соахна за «Безнттокдам» яка духьхал цкъа спектакль кара оттаинзар. Юртахочца лаьрхіа ши комеди оттавй кхьча режиссера. Цунах болх хиллац. Цгьоп помещеи кхьа театро болх бу. Спектаклаш хьоа-м ха а моттиг а корайоагІаргьа цигара. Мичахьа, мишта кийчъе еза уж кхьа театро, цкъа театра лаьрхіа мара цеакца ца хиича? ДухгагІа бола арташ болх боацаш багІа. Творчески дегІа мишта бахьана беза уж?

Іалъамате дика чакхъьялх Москве а Ленинграде а хинна гастролаш. Центральни «Правда» а долаш. Іалъамате дика мах бир тха балхий. Театра цкъан болхлочоа эвани, квартира еннаш. Тхона сихха а диэза а гІо эш.

Р. Хаппиев, Нохч-ГІалІай АССР искусствай заслуженни деятель, Российски Федераце Пачхьалхен преме лауреат, ГІалІай труппа керттера режиссер:

— Сцена йоацаш мишта болх бе беза театро? Хіара шера дувцаш дола «хургда» яхар, хинна да, лаш. Театре болх бу шин труппас, кІезнга поктановонни дакъа болхлой цкъан труппана эшараш мара баш. Масала, нохчий труппа духа ха йоацаш Нохчи-Юртара гастролаш яхар. Декорацеш оттае а лелае а тха труппана нах бацар, цкъа «Рафик» йоацар транспорт а яьар. Солиаева ма баллар, болх хьабе моттиг йоацаьдаь Іалъамате кІезнга уьттаю оаха пьесаш, Шишна а театро уттаеарш а яц — цкъаьне оттае йоагІараш. Цудухьа хьаде хІама доацаш лел арташ. Цу гІулакхо, кхы мел дар дІадаьнкхача а, дисциплина телхаю, профессионально дегІабагІаш артисташ. Институт а йьккха анераш цІабаьха 8 шу даьшнад. Цу хана денз кварташ йоацаш бала Іуьпша лел дукхагІбараш. Тахан гІалІагІай труппе квартираш йоацаш 70 процент аьтараш ба кхы дикагІа хьаЙ дап нохчий труппе а.

Х. Берсанукаева, партийни организацие секретарь:

— ТІехьхьара кхо сезон Іалъамате беззиторстнас я. Хьаьхарча цин сезоне хилар тІоагІа доккхий цІейпа — Сийлахь - бомкхача Даймехка тІем тІа советски халкъо. Котаро йьккха 40 шу дирара юбилей. КПСС XXVII съезд. Хеттача а доагІаІча а бесса ду доккхача да атташта наьсадаш таро йоацаш дацар тхо. Хіана? Лерттіа болх бе хьалаш ца хилараІча, йашт-тіехьдалаиларе оттае. Оьлаш да: репертуар театра юкъ я. Тахан къе я тха репертуар.

С. Каруев, театра директор:

— КхоалагІа кварта л а, 9 бетта план а ихоачашъехьа оаха. Тайп - тайпарча тха спектаклашца хьоаш 60 хьар соврІа эритель хиннад, царех ахаш юртара кхьехьегамхой да. Планах гойта дезар 216 спектакль йолаш, тайпа 240 я.

Кхы а дикагІа болх бе тарс яр тха, магахьа санна дукха ихоачашбоаларан деца-ре. Фуд тхона кьувлар, тха аьттуо ца боалийтар? Шин труппана лаг-ларе постановочни часть яь. Эшнаш йола спектаклаш кийчъе а арахена а моттиг яь, болхлой, транспорт тоъаь. Хіанз культура министерствас віашагІйоллаш я гареж. КьалхагІа цкоза ІашагІъелла хиннай из. Цкъабанза, цкоза а болх віашгІолча ца боалаш йохалйар. Хьогда-ях хІана ду гІулакхах фу хургда. Тхона-м аттагІа хилна мегар, банкъа, гІулакх дІаотаде деза театраннара а концертни организацешкара а дукха ахча доаккхардоацаш. Нагахьа санна кьалхагІара расценкаш хулас, дукхьал транспортах ахча такхара болх бе безарбга тха. Тхона 50 совгІа тайпа товараш эшаш хул. Уж хьажза моттигаш яц. Долучарз хьаэца бокъо яц. Кіезнга ду эшаш йола хьу, фанера. Дац меловании а офсечки а пьакхат. Из бахьан долаш эсала латт тха реклама кийчъера гІулакх. 400 сар тха помещенеи болх бен, царна віайха а шийла а хіама яа столови е буфет а яц, салалара цІенош дац, ихонкха театра цкъа гримборни мара яц.

...Театра болхлой тахан халача хьал тІа ба. Цудухьа царна новкъостал эш.

Б. АБАДИЕВ.

СУРТА ТІА: театра керда сезон хьаеллаш гайтача «Віашьерий боадонгара» яхка спектаклера цкъа ценачу.

Оаха яздьачун лерагІа

«Хіана дІаух болхлой?»

Ишттача корта а болаш яр уих шера 19-ча августе «Сердалос» кепатехь ирнчески корреспонденцин. Цу тІа дувцар Назрановски кирпични завода коллективан ший тІаьнех лоарХІа ца яра бахьанех. Атторта белгал ма дакихара, балха эггара тІоагІагІарІа Іаттьаьш дар кадраш да тхар, пах пасте-каста балхара дІабувлаш хилар. Хіана дІаухар уж заводера? Ухаза наьха йоахо на еш хиларах, нъаьхьегама, бытовой салалаРен хьалаш во хиларах.

Цу хьажъехьа редакцера жоп дайтад КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. Мкиева. Цо лаг-ятарвала тІа йийдар банъда, лаш. Из йийдай Назрановски кирпични завода коллективна собране. Критика дІаитташеи инйсеи ца йи. ВІашТІехьъьхьай морреспондепце тІа дийца кхоачамбоапаран дІадахара хьалда мероприяташ.

Чакхдоаташ латт шоллагІйолча технологически лнпена проект кийчъера балхаш. Проект сихагІа йистеларе хІанз тийша да «Чечингстройматериалы» объединенне кулгалдоех. Бытовой корпус тоальчул тІехьагІа завода болхлошта вІашТІехьдоахарга мел эша культурно - бытовой хьалаш.

Кирпишкаш дика хилийтара де дезар дУ. Хьаеп латт песок ловсара яхийтара лаьрхіа сапионарин установка. Цієнхашта тІахьожам лоатабу шахта составана, тоайй йийтиъача помола эальеш, модернизаци яьй СМН-127 яхача автомат-укладчика.

Технологически производственни дисциплина телхаярах дехе начальник-на Тумгоевна, сменни мастерашта Х. Бочолова, Л.-А. Арапиевна, М. Султыгова строги выговораш яьй.

Завода кулгалхошгеп партнйни организацешеи балха тІа ийдалийтача ихоачамбоацаРашта тернам тІа а оэаш, уж дІадахара хьъда ха белгалъльыккай.

РЕДАКЦЕГАРА:

Ишття корта болаш жоп да КПСС Назрановски райкомо, ковдо редакцера дайтар, ран да, газето яьча критикина уххаза партийни мех бабъта а цунах завода коллективна новкъостал хинназа а. Вахьа-на, из ала йиш яц «Чечингстройматериалы» яхача объединене кулгалхоех. КПСС Назрановски райкомо йохьалйар хаже ресурси, из материал дІалъхьйар цу объединене. Бакъда, цун кулгалтой дукха сагота боацаЧоат тара ца йоай болаллаш йолча предприяте гІулакхашта. Из ишта дацар «Хіана дІаух болхлой?» яхача материала тІа дийцачух шоаш фу дъьд, ашна жоп лургдар цар.

Редакце цІьнха а хьалхдоаяк «Чечингстройматериалы» яхача объединене кулгалхошта: «Фу де лаьрхіа да шо Назранонски кирпишкаш ева завода балха тІа инйслу ихоачамбоаран дІадахаро, коллектива эшаш дола новкъостал да-ра?

«Кхом ца беш»

1986 шера 19-ча августе «Сердало» тІа арайлар «Кхом ца беш» яхаш цІи а йолаш критически корреспонденци. Цу тІа дувцар Сунженски Ачхой-Мартановски РАПО болхамаша Нестеровски совхозерин завода бийдал лерттІа лоатааеш па хиларах.

Нестеровски консервни завода бийдал лоатъаара гІулаях товдара дош дийцад цу бохамий кулгалхой юкъе а болаш, республиканскин агропромышленни комитете. Велгалъьяьхай болхамаша шоай договорни денгарап ихоачашдара а завода продукци дикагІа хилийтара а хьадда йола мероприяташ.

ДоговорагІа дІаяла еаача 150 тонн помидора сентябрь бухгт болалуш 120 тонн дІаяхьийтай «Орджоникидзевский» совхозо, Планови поставкаш еш ба «Путь к коммунизму» колхоза бабдадаяраш леладераш. Хаотам во хиларах дІачу ца луш йисача нарсий когаметта боахамаш гаргга да маринада лаьрхіа помидораш дІачутела. ЦІеча Эскара цІерагІча колхозо заводада договор оттаеш дадий нарсий когаметта 90 тонн помидораш дІачотаа, аьнов Хіаъа хІанз уж дІачутелаш а я колхоз. Из деш я «Ассинский» совхоз а.

ГІланагІа йоацаше завода помидораш дІачулуш я «Бамутский», «Новосельский» яха совхозаш. Боахамаша завода дІачулуш продукце дикал тоалыЙ.

А. ВОЛКОВ,
НГІАССР председателя заместителе денкараш ихоачашдер.

КОЛЛЕКТИВА БОЛХ ДИКА ВІАШТІЕХЬБАЬККХАБ

Цъьан хана кіитина йора «Сунженский» яхача дІа-са лелаеш механизированни колонна коллективана техника дина лоатаеш яц, яхаш. Из бахьан долаш гІод а деттар.

Цу хана денз дукха хІама хувщаденнад. Эггара хьалха производственни участкаш эрганьха тоайр, уж кадраша тА чІоагІйир, хІара балха моттиге къаьхьегама дисциплина чІоагІйир. Цо йиш хилийтар ийс бетта задани ихоачашъе.

— ПМК аз болх беш бола территори йоккха я. Иъь районе — Ачхой - Мартана, Наьсарен, Магіалбике, Сунженски — хий дежка системе кийчъеш я из. Цул совгІа, хозрасчетагІа Орджоникидзевски станице цІеноша деш а я цун коллектив. ПодрядагІа 360 эзар сомал кІезнгагІа доацаш балхаш де дезар цун. Хіаьта но 440 эзар сома маьха балхаш дац.

Балха тІа ка йоалеш я Албогачиев Хьусена, Бабоев Ашура, Сейнаров Адама кулгалдеш йола бригадаш, хьинаре къаьхьег механизаторраша Анашкин Николай Александрович, Стебунов Виктор Федоровича, Норенко Николайс, штукатурараша-маляраша Ужахова Хадишата, Евлоева Іабдата.

XII пятилетка ихоачаяра шера задани толаме ихоачашъергхиларах бІубенна я ПМК коллектив.

Э. ТОЛМАЧЕВ.

ГДР. Ютта Линднер болх бе йолаелийтача цу предприяте хІара шера 3,9 миллион квадратни метр гата дерда.

АДН — ТАСС.

Социализма мехкашка

ХУВЦАМАШ ДЕШ ЛАТТ

Корта кІийбенна балеа, чІоагІеи лелалуш ва Чан Де.' Из Тхуанхай провинце партийни комитета секретара заместитель па. 1943 шера ухиаза японски окку-панташа дукъала тІом беш хиннача партизански отряда ца кочъехьар из. Дерриге цун вахар иу яранца дувзаденна да.

Тхуанхайн Хошимина цин бІаь километр кхурдаеде йола провинце административни центр Фантхеги Меконга дельта къулбелъавча районашца хинна ХІу-бун йоаш яц. ВІайха хьеи малх, шера хулача йоачанний хий 700 миллиметр хиллад мара Іиц. Ахархой цаІ мара дохкилга ца — искусственни хий диллар. Лььттан кІалхара доагІа хий духха дан. хІаьта ирригаци а хьалхара гІа бомкхаш мара яц.

Кхачан проблема ихоачашъера иикъ малагІа ба хІаьта? Тхуанхае из никъ гу юрт кооперирований яриа. Из процесс чІоагІа чоалхаене я. Вохаам лелабара система хувнарах а мича доал гІулакх-м, психологически юкъ а дІаякнха ма езий, цхьаь бечул пахаца цхана бен хилча болх бе безаме гІа пайдаеп а а долга ахархочоа дІагайта ма дезий.

Вьетнама къулбелъе про-американски режимах муъкъаьккхача уьх итт шера духхакабаран тийшаб коллективни къаьхьгам толаш-гІа хилирах. Цу система-на юкъебахаб яладе а 90 процент ахархой. ВІашагІтехай 44 юртбоахама кооператини 254 бригаден. Цох хьаХиннар да: 80 эзар гектар хинначара оахаш дола лаьтта 126 гектар хилар, гектара тІара юкъъера лаьрхіа 22 центнер доаккхаш хинна-на. 20,5 центнер дуга доаких, шоозза духгагІа и гамажаш, дитта доахан, хьакхарч.

320 километр бІаьха фордаца ул Тхуанхай. Чжьарий лунцІача провинце боахама ловрхІаме дакъа да. Хьалъха Іаьдал латтача шерашка чІагьара продукци 600 эзар тоннага кхьаьчаР, республике йоаккхача цу продукце 14 процент а доаначан. Из хотуо ца вьетнамаций истола тІарча иу тІа, йоккха моттиг лоал мехка экспортни таронаш шерІяра юкъе а.

«Куанг Кань» яхача кооперативо ший еррига проЧурци — пальма листех ль изделеш довзол дехьа дІаЙохийт.

— 1979 шера кооператив вІашагІтехача хана еррига а шоозза-ца сат мара вапар тхо, Хіаьта хІанз 360 сар ва, — яхаш дувц «Куанг Кань» яхача кооперативна председателна Чан Куанг Зиерусс, — Кхоаткъа совгІа таІна, изделеш довзол дехьа дІаЙохийт.

«Горминаш, «Кувсилгаш, панноШ. Планаш тІехнохачишъо, заналаш тІехь-тІехьа духгагІа хул. Хіаьта цо алапи лакхду. Цу тайпара паччьхьалкхенна пайдане да, кооперативна членаш а раьза ба.

«Куанг Кань» санна йола кооператив ткъаь шийта я Тхуанхае. Керттерча дазкъе цар Іаландур провинце техникина ремонт еигга, хьаю кустарни изделеш.

— Бакъда кооператинша кхыйола лоарХІаме проблема а ихоачашъю, — белгалдьыккар Халчъа комитета председателса Чан Нгоп Чана. — Царна юкъе чуэзаб хьалха бе болх боацаш хинна дукхха нах. Кхьяьчача ре-зимах тхона юкъейоса из лоарХІаме социальни проблема йоаккхаш - йоаккхаш дІайоаккхаш да тхо. Масала, керда экономически райо-наш карарозаяра кьахьега Дібабахар бе болх боацаш хинна 96 эзар нах. Сар ца ваханш хиннача моттигашна юкъъаннца халка хилар парца, хІанз шига вахар лерттіа дужаш доагІа. Хьакта керттерадар да нахь хьабе болх хилар, пулца цхьана ихоанарча денаг бола тешам балар а.

Вьетнама ихьчча провинцешка санна, Тхуанхае ницкъьа да доагор, гІишлош юкъъаннца халка хилар парца, хІанз шига вахар лерттіа дужаш доагІа. Хьакта керттерадар да нахь хьабе болх хилар, пулца цхьана ихоанарча денаг бола тешам балар а.

Вьетнама ихьчча провинцешка санна, Тхуанхае ницкъьа да доагор, гІишлош юкъъаннца халка хилар парца, хІанз шига вахар лерттіа дужаш доагІа. Хьакта керттерадар да нахь хьабе болх хилар, пулца цхьана ихоанарча денаг бола тешам балар а.

Вьетнама ихьчча провинцешка санна, Тхуанхае ницкъьа да доагор, гІишлош юкъъаннца халка хилар парца, хІанз шига вахар лерттіа дужаш доагІа. Хьакта керттерадар да нахь хьабе болх хилар, пулца цхьана ихоанарча денаг бола тешам балар а.

Машараи дунен халкъашта юкъерча кхерамзленнеи тІехьа

Дуне США администрацегара жоп дарга хьеж

Пландета миссе а минимализацара отклинаш ух ядерни тохкамашта йола мораторий 1987 шера 1 январгара кхачалца йІаьхьеи СССР ъьча решенеех. Царех цхьаъераш читателий терамага йоалаяо оаха:

Рам Наик, Инде кенайкон болхлой профсоюза бомбейски отделене генеральни секретарь. Индийски къаьнах конгресс яхача доал деча парте бомбейски комитета винцепрезидент:

— Советски Союза машареча инициативаша, цхьаь оагІорахьарча порадиагІа цо тІаийдача денсахарца цІаьхьа а йиш хулийт США-га хьажъьала оазага лаДуьІа а духа наь бабергбогча герза тайпан эрганьха тоаделга дита а. Адамашца лаг цоаш къаьхьеган хьахиннар дІаэо сихдаь герз хьадарга дІадахийта, цар безам ба из дуненТІара моцал, къел, дешанза хиларг, ба болх ца хилар дІаданкхарга, машрша вахар ихолларга дІадаЙийта.

Доктор Ганс Циллик, ГДР Президиума член, Христианско - демократически союза нерттерча правленне секретарь:

— Ихоачарчунцарен машаридаеп безам пришкил ихоачашъюлургйоацаш лийрхІай бІаьнеграгІа йоачча хьа. Вахаре низ болаш хинна-ца «бІарг баьккхачун бІарг баккха» — «церг лъьккхуту церг ижлга» яца аанот. Хіаьта цу тІа йІаьхьача хана чухьа хьаоттадаьлй Хапгарзе техниен сихлаь герз хьаделгеп хувца еэаи хилара дола. Таъан дуЧдар ла ідеаьлга а доацаш вахаре хиланза дарддоацачох.

Духха ха йоацаш СССР-е машаре баьккха гІа чоагІа бувца баьккхар ГДР христианзата юкъе. Царна дагалаттарашеи хьаштаеи ма яххара ба из. Йлерни тохкамаш соцаде, арсеналаш кІезнге, юхкера а йдерни герза ДІадаккхд — СССР ун предложенеш цар ДІаделараеп дордоахарашеи ма яххара я.

Луъдик Борелли, «Монтедисон» яхача промышленни объединенин паралькъа, Италасна ваадкж» яхача итальянски фирма генеральни директор:

— Со се теша ва сиздаь герз хьадарга ДІадохийта ахча михо хьоргдолаш ДІадахийта дайна ахча хургхиларах. Е политик а е герза хьакъьхьара эксперт а вепе, сога аалалургда вай замалаъьк ихерамзле сихдаь герз хьадарца Іалъалыдургъеш. Хіарх дог цІена сар дог доахаш ва ергига бомбаш ДІа а йьха паха сатийна наЙ ерйіоча дн дарга.

(АПН).

ПАКИСТАН. Караче хинача митинга доакъьашхоца хьадийкар сихса берзига ловдигийскин лийца болхнаш муъкъабахаро бохьона йоаш ча демократически кІийлеп тІа керда парламентски хоржамаш чанхдахаря. Цун доакъьашхоца (сурта тІа) белгалъьккхар демократи ихъметтаоттаэрен Болама (ДВД) инициативагІа вІашагІъеллача антиправительственни компанеча низ болаш латтилга.

АФП — ТАСС телеэкур.

КХОАНА-ХЬЕХАРХОЧУН ДИ

МАССАНЕ ЦIЕЙ

Дуйсача хана день хьайотIача дикача тадацес цаI да хIара октябрь бетта хIаллархIа кIиранддийахьа вай мехка деду хьехархочун Ди.

КПСС XXVII съездо Белгалдар, вай мокк эргабоаннхан тоабеш социально-экономически дегIабоалабева кьинарге даьча кIоаI сага факторага, аьнна. Сага эхьаседелагара, дерриге довза а довзаш, ихета а деш цо беш болча балхагара дIадолалу дина мел дар.

Хьехархочоа Советий Iалдало тIаIаделла доаккха а бехкгочохаме а деккар. Цо бенача хьетанга, Iомадаьча деларга хьежка хургьа мехка кхоане. Из кхета а деш, шоай болх бинза тIаIаьлоп эзарах болх инзаш тоабеш бохлоп бе вай республике.

Цар йоакхо ю партее а Советски паччахьалкхен а. Массекхаза дамгIалаш хьехархой алапеш, тIехьа тIаIоаргIача хана а уж кхы а дакхлургIолаш да, юрташка болх беча хьехархочун мах бошаш квартираш ду, бенашаш делаес лаьтташ тед, кхыдола хьашташ кхоачашду.

Хьехархой лоарIаIаш хилар тучаделкхаш да уж кхы денонка брадашна СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Орденаш медалаш енкъарга кIоаI ва Нохч-ГIалгIайIченера 64 хьехархо. Ленина орден енна Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьехархочо — Ахтой-Мартан тIаIеранера № 2 йолча бархIоьсарча школа хьехархочоа Магомалова Жовраг Ахмедовнайна.

Октябрьски революцен орденна кавалер хинна Наурерча юкъерча школе кIаьхьеларни йолча Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьехархочо Кокаев Ефросинья Григорьевнайх. КIаьхьегама Цеца Байрахьа орденаш енна Веригинан Раиса Георгиевнайна, Галлер Эльза Егоровнайна, Корнишина Александра Яковлевнайна (Грознерча №№ 21, 37, 31 йолча школаш), Бакаева Элима Якубовнайна (Шаьлара № 8 йолча школа), Шибилова Инаильй Райхьанан (Наьранера № 3 йолча юкъера школа).

Хьехархошта, школаш директорашта, дешара-кхетам балара кхыча учрежденеш а бохабеш Халжай ДоттагIаьла, «Знак Почета», «КIаьхьегама Сийле» яха орденаш, «За трудовую доблесть», «За трудовое отличие» яха медалаш.

Масала, царна юкъе ба Нальсарн, Сунженски, Малгобекера районаш болх беш бола гIалгIай хьехархой а директораш а, «Знак Почета» яха орден енна Йокхача Ачалкхерча хьехархочоа Бетаргирова Дауда Еленайна, Орджоникидзевскерча № 1 йолча юкъерча школерча Горбакова Жабрайила Любайна, Грознерча № 2 йолча школа-интернатерча воспитательница Хашагульгова Тухана Тамарена.

КIаьхьегама Сийлен III степена ордена кавалер хинна Малгобекерча № 3 йолча школерча Коригова Заиречун Гайшетах. «За трудовую доблесть» яха медалаш енна Ба Экажжьонгий-Юртарча № 2 йолча юкъерча школа директор Картоев Мусий Мальсаг. Наьранерча № 1 йолча юкъерча школа хьехархо Мальсагова Махьмада Лиза.

Халичъа хьехархочун лакха мах беш да ихы цIаьккха кIама а. «Хьехарчо - методист, «Йоккхагйола хьехарчо» яха эвашеш тела оттавар. Кхунйолча тIехьа дика дешаш лакха идейно-политически ехетам луш ехкен болча, аттестаци дика йолча хьехархочоа луш я уж эвашеш. 1985 — 1986 дешара шера аттестаци яь тIакхбаьнначу Нохч-ГIалгIайченера 80 хьехархочо енна «хьехархо-методист» яха эвани, «зокхгIайола хьехархо» яха эвани йолаш ва 135 хьехархо.

Берриге дешар дикагIа Iомадара, цар саккхетам лаккхара гIо ду вай вахара юкъененаьр школьни реформас. Цундела бесс бол ба из дайолаелча, цо ихы а тIоаргIагIа гIо дерриге дешархой дуккагIа общественни вахара юкъеноза, цар политически сакхетам лаккхе, бизза бола патриоташ а интернационалисташ а болаш уж хьехархе бе.

Хьара хьехархо-предметник гIерг ше Iомаеш йолча дисциплина средствай низаца, шиш кьашъкъаза, балха опыташ, дешарочунча довзийта, ваха а болх бе ховш а из хьалхеве. Цу тайпара кхьаьгагIа балха лаькха опыт тоаргIий Iалхенна пайдаэц